

O'ZBEK ADABIYOTIDA TADBIRKOR OBRAZI: TARIXIYLIK VA ZAMONAVIYLIK

Toshboyeva Farida Abduxalilovna

Denov tadbirkorlik va pedagogika
instituti mustaqil tadqiqotchisi
<https://doi.org/10.5281/zenodo.17379289>

Annotatsiya. Bunda tadbirkor ruhiyati masalasi birlamchi hodisa. Bu murakkab va qiziqarli mavzu. Ularning muvaffaqiyatga intilishi, xavfni qabul qilish, ijodiy fikrlash va boshqaruv qobiliyatlari ortida yashiringan psixologik xususiyatlar mavjud.

Tayanch so'zlar. Tadbirkor obrazi, biznesmaen obrazi, adabiyotda muvaffaqiyat masalasi, tashkilotchilik, boshqaruv, Bozor iqtisodiyoti.

Annotation. In this case, the issue of entrepreneurial spirit is a primary phenomenon. This is a complex and interesting topic. There are psychological traits hidden behind their drive for success, risk acceptance, creative thinking, and management skills.

Key words. The image of an entrepreneur, the image of a businessman, the issue of success in literature, organization, management, market economy.

Аннотация. В данном случае проблема предпринимательского духа является первостепенным явлением. Это сложная и интересная тема. За стремлением к успеху, принятием рисков, творческим мышлением и управленческими навыками скрываются психологические особенности.

Ключевые слова. Образ предпринимателя, образ бизнесмена, проблема успеха в литературе, организация, управление, рыночная экономика.

O'zbek adabiyotida tadbirkor obrazining tarixiy rivojlanish yo'llarini kuzatib, tahlil qilish qiziqarli va muhim masalalardandir.

Tadbirkorning oziga xos xususiyatlari: Yuqori motivatsiya va maqsadga intilish: Tadbirkorlar o'z bizneslarini rivojlantirishga, yangi g'oyalarni amalga oshirishga va muvaffaqiyatga erishishga kuchli motivatsiyaga ega. Ular o'z maqsadlariga erishish uchun qat'iyatli va chidamli bo'lishadi. Tadbirkor obrazining ijtimoiy-siyosiy kontekstdagi holati jamiyatdagi iqtisodiy tizim, siyosiy muhit va madaniy qadriyatlarga bog'liq holda shakllanadi. U ko'pincha iqtisodiy taraqqiyotning hayotiy kuchi, ish o'rinlari yaratuvchisi va innovatsiyalar tashabbuskori sifatida qaraladi. Shu bilan birga, siyosiy muhitda tadbirkorlarning roli va obro'si o'zgarib turadi: ba'zida ular davlat tomonidan qo'llab-quvvatlanadi, ba'zida esa raqobat, korrupsiya yoki siyosiy bosimlar ostida bo'lishi mumkin. Ijtimoiy nuqtai nazardan esa tadbirkorlar ko'pincha jamiyatda ijtimoiy qatlamlar va iqtisodiy tengsizlik masalalari bilan bog'liq muammo yoki imkoniyatlarning markazida bo'ladi. Shuning uchun tadbirkor obrazlari ko'pincha ijtimoiy-siyosiy diskurslarda muhokama qilinadi va ular jamiyatning o'zgarishi, islohotlar va siyosiy qarorlar bilan chambarchas bog'liq bo'ladi.

Xavfni qabul qilish qobiliyati: Tadbirkorlar yangi g'oyalarni sinab ko'rish, g'oyalari xavfsiz bo'lishi va noaniqlik sharoitida ishlay olish qobiliyatiga ega. Ular muvaffaqiyatsizlikdan qo'rqmaydi, balki undan saboq olib, keyingi qadamlarini rejalashtiradi.

Ijodiy fikrlash va muammolarni hal qilish qobiliyati: tadbirkorlar o'z bizneslarini rivojlantirish uchun yangi g'oyalarni ishlab chiqish, muammolarni hal qilish va nostandart

echimlar topish qobiliyatiga ega. Ular o'z bizneslarini doimiy ravishda takomillashtirishga intilishadi.

Boshqaruv qobiliyatlari: tadbirkorlar o'z vaqtlarini, resurslarini va jamoalarini samarali boshqarish qobiliyatiga ega. Ular o'z bizneslarini rivojlantirish uchun aniq rejalashtirish, tashkilotchilik va boshqaruv ko'nikmalariga ega.

O'zini ishonchli his qilish: Tadbirkorlar o'z qobiliyatlariga, g'oyalariga va muvaffaqiyatga erishish imkoniyatlariga ishonadi. Ular o'zlariga bo'lgan ishonchni saqlab, qiyinchiliklarga qaramay, oldinga intilishadi.

Tadbirkor ruhiyatidagi muammolar. Stress va bosim: Tadbirkorlar ko'pincha yuqori darajadagi stress va bosim ostida bo'lishadi. Ular o'z bizneslarini rivojlantirish, raqobat bilan kurashish va moliyaviy mas'uliyatlarni o'z zimmlariga olishga majbur.

Ijtimoiy aloqalar: Tadbirkorlar ko'pincha o'z bizneslariga ko'p vaqt ajratishadi va ijtimoiy aloqalarini cheklashga majbur bo'lishadi. Bu ularning ruhiy salomatligiga salbiy ta'sir qilishi mumkin.

O'ziga shubha qilish: Tadbirkorlar ba'zan o'z qobiliyatlariga shubha qilishlari mumkin. Ular o'z bizneslarini rivojlantirish uchun etarli tajriba va bilimga ega emasligiga ishonishlari mumkin.

Psixologik Yordam: Psixologik Maslahat: Tadbirkorlar psixologik maslahat olish orqali stressni boshqarish, o'ziga bo'lgan ishonchni oshirish va biznesda duch keladigan qiyinchiliklarni engish usullarini o'rganishlari mumkin.

Jamoa qo'llab-quvvatlashi: Tadbirkorlar o'z bizneslarini rivojlantirishda boshqa tadbirkorlar bilan hamkorlik qilish, tajriba almashish va bir-birlarini qo'llab-quvvatlash orqali o'zlarini yanada ishonchli his qilishlari mumkin.

Tadbirkor psixologiyasi – bu muvaffaqiyatga intilishning ichki dunyosini o'rganishga imkon beradigan qiziqarli mavzu. Tadbirkorlarning o'ziga xos xususiyatlari, psixologik muammolari va ularga yordam berish usullari haqida tushunish, ularning muvaffaqiyatiga erishishga hissa qo'shishi mumkin.

Tadbirkor obrazi dunyoqarashi qanaqa bo'ishi kerak?

Zamonaviy o'zbek adabiyotida tadbirkor obrazi ko'p qirrali bo'lib, ularning har biri o'ziga xos xususiyatlarga ega.

Undagi ijtimoiy mas'uliyat: Zamonaviy tadbirkorlar ko'pincha ijtimoiy mas'uliyatli, xalqqa yordam berishga intilgan shaxslar sifatida tasvirlanadi.

Undagi innovatsionlik: Zamonaviy tadbirkorlar yangi texnologiyalarni qo'llashga, o'z bizneslarini rivojlantirishga intilgan, o'zgaruvchan dunyoga moslashgan shaxslar sifatida tasvirlanadi.

Undagi milliy qadriyatlar: Zamonaviy o'zbek adabiyotida tadbirkorlar milliy qadriyatlarga hurmat bilan qarashga, o'z milliy madaniyatini rivojlantirishga hissa qo'shishga intilgan shaxslar sifatida tasvirlanadi.

O'zbek adabiyotida tadbirkor obrazi tarixiy rivojlanish yo'llarini kuzatib, zamonaviylikdagi o'ziga xos xususiyatlarini tahlil qilish, mamlakatning iqtisodiy va ijtimoiy hayoti, milliy qadriyatlar va zamonaviylikning o'zaro bog'liqligini tushunishga yordam beradi.

Xulosa qilib aytganda tadbirkor faoliyati faqat tadbirkorlikning huquqiy va tashkiliy asoslariga bog'liq bo'lmay, u insonlar, qo'l ostida xizmat qiluvchi mutaxassislar

va ishchilar, ayniqsa, chet ellik hamkasblari biznesmenlar doirasida umumaxloqiy me'yorlarga rioya qilishi bilan ham baholanadi. Ishdagi muvaffaqiyatning yarmidan ko'prog'i uning odobi, madaniyati, dunyoqarashi, ishbilarmonlik qoidalarini qay darajada bilishiga bevosita bog'liqdir. Bozor iqtisodiyoti sharoiti tadbirkor rahbarlardan boshqaruv uslublarini takomillashtirishni talab etadi.

Foydlanilgan adabiyotlar:

1. Sh.M.Mirziyoev. "O'zbekiston respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha harakatlar strategiyasi to'g'risida"gi pf-4947-sonli farmoni.ma'naviyat –yengilmas kuch. –T.: "Ma'naviyat", 2008 -176 b.
2. Andreeva G.M. Sotsialnaya psixologiya: Uchebnik dlya vo'SHix uchebno'x zavedeniy / G.M. Andreeva.-5-e izd., ispr. i dop. –M.: Aspekt Press, 2003 –364. Bromley Yu.V. Etnos i etnografiya. –M.: Nauka, 19733.
3. Karimova V.M. Ijtimoiy psixologiya. Oliy o'quv yurtlari talabalari uchun darslik.-T., 2012 –196 b.
4. Mamatov M. Milliy psixologik qiyofa va uning xususiyatlari. T.: O'zbekiston,